

Naar een talenonderwijs in topvorm

Een uitnodiging om samen werk te maken van het onderwijsbeleid

Vlaams Talenplatform

Het Vlaams Talenplatform bevordert het talenonderwijs en de keuze voor talenopleidingen in Vlaanderen door kennis te verzamelen, betrokkenen samen te brengen en acties te initiëren. Het Vlaams Talenplatform werd opgericht in 2020 en vertegenwoordigt alle talenopleidingen in het universitair onderwijs, educatieve opleidingen aan de hogescholen en talenopleidingen in het volwassenenonderwijs in Vlaanderen en Brussel.

Dankzij een samenwerking die verschillende (onderzoeks)instellingen omvat en een beleidswerking met gedetacheerde leerkrachten die nauw betrokken zijn met de praktijk, positioneert het Vlaams Talenplatform zich als een waardevolle partner voor het talenonderwijs in zijn volle breedte. Met krachtige en eensgezinde stem draagt het platform oplossingen aan voor de actuele uitdagingen in het talenonderwijs.

In 2022 presenteerde het Vlaams Talenplatform, op basis van een uitgebreide bevraging onder meer dan 1000 taalleerkrachten, het rapport *Naar een talenonderwijs in topvorm*. Daarin formuleerde het een reeks adviezen om het talenonderwijs te bevorderen. Die positieve impulsen omvatten verschillende aspecten, waaronder (1) het curriculum in het secundair onderwijs, (2) de perceptie van het talenonderwijs, (3) de didactiek en lesmaterialen voor taalvakken en (4) de betrokken samenwerking en het uitgebreide netwerk met onderwijspartners. Het rapport diende als inspiratiebron voor initiatieven die inmiddels geïnitieerd werden (zie bijlage voor een overzicht), en voor de analyse die aan dit memorandum ten grondslag ligt.

Naar een talenonderwijs in topvorm

Taalvaardigheid en talenkennis zijn essentiële pijlers van onze kennismaatschappij. Taalcompetentie versterkt immers niet alleen onze eigen gemeenschap, maar opent ook deuren naar internationale samenwerking. Maar **de taalvaardigheid in Vlaanderen staat onder zware druk**. Internationale vergelijkingen zoals PISA (2022) en PIRLS (2021) illustreren hoe het Vlaamse talenonderwijs steeds meer tekortschiet.

De voorbije jaren zagen we gelukkig ook een positieve mentaliteitsverandering rond talenonderwijs. De aandacht voor de specifieke uitdagingen in het talenonderwijs neemt toe, en een voorzichtige kentering is ingezet in de perceptie van talenrichtingen en in de inzichten in effectieve taaldidactiek in de klas. Het is nu van belang die omkering **duurzaam te verankeren**. In dit memorandum presenteert het Vlaams Talenplatform daarom enkele aanbevelingen aan het politieke beleid om samen het talenonderwijs in Vlaanderen blijvend te bevorderen:

1. ***Bouw een solide fundament van evidence-informed didactiek voor taalleerkrachten.***
2. ***Garandeer sterke randvoorwaarden voor krachtig talenonderwijs.***
3. ***Investeer in de (taal)leerkracht als expert.***
4. ***Creëer een positieve beeldvorming van het talenonderwijs.***

**Bouw een solide fundament van
evidence-informed didactiek
voor taalleerkrachten**

De merkbaar afnemende taalcompetenties van leerlingen en de groeiende taaldiversiteit in de samenleving verwachten een bijna onmogelijke spreidstand van taalleerkrachten. Zij worden geacht doeltreffende maatregelen te nemen, maar geven aan zelf nog op zoek te zijn naar **effectieve aanpakken** om hun onderwijspraktijk te versterken. Er heerst een toenemende ontevredenheid over de kwaliteit van handboeken, die niet altijd aansluiten bij inzichten uit wetenschappelijk onderzoek. Tegelijk beschikken leerkrachten niet altijd over de handvatten om de kwaliteit van lesmaterialen te toetsen, of om zelf leermiddelen te ontwikkelen die gestoeld zijn op inzichten uit onderzoek.

Sterk talenonderwijs vergt bovendien een **rijke kennisbasis**. Lerarenopleiders wijzen echter op de ontoereikende en afnemende aandacht (en onderwijstijd) voor taalspecifieke inhouden in de educatieve bachelors, zoals taal als wetenschappelijke discipline en taalvaardigheidstraining. In combinatie met de taalachterstand van een deel van de instromende studenten, leidt dat tot een verarming van het taalonderwijslandschap.

Het Vlaams Talenplatform pleit voor een effectieve ondersteuning van de taalleerkracht en lerarenopleider door taalwetenschappelijk onderzoek en *evidence-informed* taaldidactiek helder en met voldoende aandacht voor de praktische toepassing in de klas te ontsluiten. Toereikende ondersteuning is essentieel om ervoor te zorgen dat taalleerkrachten de **minimumdoelen correct interpreteren en effectief implementeren** in de klas. Alleen met voldoende houvast kunnen taalprofessionals het zelfvertrouwen vinden om **hogere verwachtingen** te hebben voor taalvaardigheid en talenkennis, en om leerlingen deskundig en effectief over die hogere lat te begeleiden.

-
1. Vertaal taalwetenschappelijk en vakdidactisch onderzoek naar heldere leidende principes voor lesmateriaal en taaldidactiek op alle onderwijsniveaus.
 2. Ontsluit bevindingen uit wetenschappelijk onderzoek op een toegankelijke manier en met aandacht voor de klaspraktijk. Ondersteun leraren maximaal door richtlijnen uit te werken om de transfer van minimumdoel naar klaspraktijk beter te realiseren, goed lesmateriaal te herkennen en didactische leerlijnen voor taalcompetenties te creëren.
 3. Maak ruimte voor kennis als fundament van het curriculum.
 4. Geef leerkrachten tools om met heterogene groepen om te gaan.
 5. Stimuleer in de (voor)opleiding van de taalleerkracht diepgaande curriculaire aandacht voor wetenschappelijke taaldisciplines, effectieve taaldidactiek en de taalvaardigheid van de toekomstige leraar.
-

**Garandeer sterke
randvoorwaarden voor krachtig
talenonderwijs**

Een belangrijke randvoorwaarde voor de kennisoverdracht van onderzoek naar praktijk is **onderlinge afstemming** tussen opleiders en de begeleiding in het werkveld. Daarnaast is het cruciaal om taalleerkrachten structureel tijd en ruimte te bieden voor **regelmatige professionalisering**. De invulling van die randvoorwaarden schiet vaak nog tekort, waardoor we er onvoldoende in slagen om doeltreffende en duurzame oplossingen te creëren voor de huidige uitdagingen in het talenonderwijs.

De diversiteit in didactische benaderingen, zowel tussen basisopleidingen onderling als binnen het grote aanbod aan professionaliseringsinitiatieven, is groot. Hoewel die diversiteit tot nieuwe inzichten kan leiden, zorgt een overvloed aan (soms tegenstrijdige) meningen en adviezen over het aanpakken van de dalende taalvaardigheid in de klas ook voor verwarring en onzekerheid, in de eerste plaats bij de taalprofessional zelf.

Duurzame oplossingen vereisen bovendien een sterke teamwerking en **structurele, vakinhoudelijke en taalwetenschappelijke professionalisering**. De versplinterde ondersteuning van taalleerkrachten draagt bij aan een vroegtijdige uitval van starters en zij-instromers, en vergroot de onzekerheid bij anderen.

Het Vlaams Talenplatform dringt aan op een systematische en consistente ondersteuning van de taalleerkracht, met een **verbeterde afstemming** tussen een inhoudelijk sterke basisopleiding en de ondersteuning door educatieve uitgeverijen, organisaties en onderwijspartners. Binnen het ambt van de taalleerkracht is het verder essentieel om **structureel tijd en ruimte** te maken voor taalwetenschappelijke en vakinhoudelijke professionalisering.

Stimuleer optimale afstemming

6. tussen lerarenopleidingen onderling en met andere educatieve partners in het onderwijsveld (lerarenverenigingen, uitgeverijen, professionaliseringsorganisaties, onderwijsinspectie, pedagogische begeleiders, onderzoekers, volwassenenonderwijs), vertrekkend vanuit een theoretisch fundament en met aandacht voor de klaspraktijk;
7. tussen taalleerkrachten onderling en met lerarenopleiders door initiatieven voor lerende netwerken organisatorisch en financieel te faciliteren.

Investeer financieel en organisatorisch

8. om taaldidactische en -wetenschappelijke professionalisering structureel in te bedden in het ambt van de taalleerkracht;
 9. om kwalitatieve ondersteuning en nascholing aan te bieden aan starters en zij-instromers.
-

**Investeer in de (taal)leerkracht
als expert**

De veelzijdigheid van talenonderwijs vereist een uitgesproken krachtige leeromgeving om alle leerlingen taalcompetent te maken. Die leeromgeving creëren blijkt een bijzonder uitdagende opdracht, gezien de heterogene klasgroepen aan wie de Vlaamse taalleerkracht vandaag lesgeeft. De toegenomen talige diversiteit en de gedaalde geletterdheid van leerlingen bij de uitstroom van het lager en secundair onderwijs vragen meer dan ooit om sterke taalleerkrachten die leerlingen alle ingrediënten aanreiken om hun taalcompetenties naar een hoog niveau te brengen.

In 2023 benadrukte de Taalraad in een toelichting van het concept taalcompetentie het specifieke beroepsprofiel van de taalleerkracht: "Het (...) taalcompetentiegerichte taalonderwijs (...) vereist leraren die een kennisrijk, vaardighedenrijk en attituderijk curriculum geïntegreerd tot leven kunnen brengen in de klas." Net die talige complexiteit en de veelheid aan te evalueren deelvaardigheden dragen bij tot **de veeleisende en specifieke opdracht** van de taalleerkracht. Bovendien krijgt die taalexpert vaak een centrale rol toegekend in andere schoolse engagementen (klasleraar, taalbeleidscoördinator, leerondersteuner, culturele organisator, pr van de school), vanwege de empathische, communicatieve en teamgerichte kwaliteiten die taalleerkrachten vaak (terecht) worden toegedicht.

Uit de grootschalige bevraging van het Vlaams Talenplatform blijkt dat de taalleerkracht **te weinig ruimte, tijd en ondersteuning** ervaart in de lesopdracht, de basisopleiding en in verdere professionalisering om die veelzijdige taak tot een goed einde te brengen. Het Vlaams Talenplatform vraagt daarom te investeren in het menselijk kapitaal van het talenonderwijs, zowel in het leerplichtonderwijs als in de lerarenopleiding. Bewaak de minimumvereisten voor toekomstige taalleerkrachten door hen **op te leiden, te ondersteunen en te benaderen als taalexperten**, om zo de talige expertise op alle niveaus van het onderwijs te garanderen.

-
10. Leid de taalleerkracht op tot een expert die de complexiteit van taalcompetentie ten volle beheerst. Investeer ook in de lerarenopleider, zodat lerarenopleidingen steunen op sterke lerarenopleiders met ruime praktijkervaring en een taalspecifieke expertise.
 11. Vorm leerkrachten uit het basisonderwijs tot taalexperten in hun opleiding, professionalisering en dagelijkse praktijk.
 12. Erken de complexe opdracht en bijzondere taakbelasting van het beroepsprofiel van taalleerkrachten, zodat zij hun rol als taalexpert optimaal kunnen vervullen.
 13. Zet in op alle leerkrachten als taalbewuste leerkrachten. Versterk de instructietaal van leerkrachten uit het basis-, secundair en volwassenenonderwijs. Verwacht dat zij in elk vak inzetten op rijke interactie, authentieke contexten en taalondersteuning.
 14. Herwaardeer het talenonderwijs door een vereist bekwaamheidsbewijs voor taalvakken te verwachten.
-

**Creëer een positieve
beeldvorming van het
talenonderwijs**

Noodgedwongen krijgen Vlaamse leerlingen dit schooljaar wekenlang studie om zelfstandig Frans bij te spijkeren of Nederlands in te oefenen. Sommigen legden vorig schooljaar geen proefwerk af voor die vakken, omdat er door de afwezigheid van de leraar te weinig onderwijstijd aan dat taalvak werd besteed. Een taalvak is veelzijdig en taalverwerving is een complex proces dat langdurige en begeleide inoefening vraagt, maar vandaag dwingt **het lerarentekort** Vlaamse scholen tot andere keuzes. Lage inschrijvingscijfers voor talenopleidingen en lerarenopleidingen talen voorspellen weinig verbetering voor de toekomst.

Toch is het Vlaams Talenplatform ervan overtuigd dat een positieve beeldvorming van de talenrichtingen in het secundair en hoger onderwijs voor een kentering kan zorgen. Een **sterke campagne** voor het talenonderwijs kan bekwame taalprofielen aantrekken. Verder kan ze talenrichtingen in de kijker zetten als positieve keuze voor taaltalenten en leerlingen met interesse voor talen. Scholen waarin leerlingen een **positieve keuze** maken voor richtingen met veel taaluren, kunnen inzetten op hogere verwachtingen voor taalvakken en zo de taalcompetenties van hun leerlingen verbeteren. Door het volwassenenonderwijs niet alleen te zien als NT2-onderwijs, maar ook in deze sector actief in te zetten op het vreemdetalenonderwijs, kunnen Vlaanderen en Brussel zich verder ontwikkelen als taalkrachtige kennisregio's met internationale uitstraling.

-
- 15 Zet in op een goed doordachte talencampagne om de maatschappelijke status van talen in het onderwijs te bevorderen en talent te laten doorstromen naar talenopleidingen en het lerarenberoep.
 - 16 Versterk het beeld van taal op alle onderwijsniveaus door hernieuwde aandacht te schenken aan taal als volwaardige wetenschappelijke discipline.
 - 17 Investeer in het talenaanbod en de positieve beeldvorming van het volwassenenonderwijs als vreemdetalenonderwijs.
-

Conclusie

Het Vlaams Talenplatform doet een dringend beroep op het onderwijsbeleid om structureel samen te werken, en zo **het talenonderwijs duurzaam te versterken**. Vanuit een stevig fundament voor de klaspraktijk, afstemming tussen educatieve partners en ruimte voor professionalisering, kan het beleid taalleerkrachten de ondersteuning bieden die ze nodig hebben. Hierdoor durven zij weer hogere eisen te stellen aan hun leerlingen en kunnen ze de taalcompetenties in Vlaanderen versterken. Een optimale opleiding en begeleiding van leerkrachten, erkenning van hun expertise en een positieve kijk op talenonderwijs, vormen duurzame oplossingen voor een verbetering van het talenonderwijs.

Met zijn stevig netwerk van universiteiten, hogescholen, educatieve partners en de klaspraktijk staat het Vlaams Talenplatform klaar om als **centrale, verbindende partner** zijn verantwoordelijkheid te nemen bij de implementatie van deze adviezen. Het nodigt iedereen die mee aan de kar wil trekken uit tot een open gesprek over het onderwijsbeleid. Een gezamenlijke inzet versterkt ons talenonderwijs, wat van essentieel belang is voor een welvarende en diverse samenleving.

Bijlage: Overzicht van de acties van het Vlaams Talenplatform als initiatiefnemer en centrale partner

Het Vlaams Talenplatform beweegt zich op het snijvlak van onderwijs- en onderzoeksinstellingen op alle niveaus en werkt actief samen met alle mogelijke educatieve partners en beleidsmakers. Zo positioneert **het Vlaams Talenplatform** zich als een waardevolle partner voor het talenonderwijs in zijn volle breedte. Vanuit die unieke positie heeft het Vlaams Talenplatform substantiële bijdragen geleverd aan het Vlaamse onderwijs. In 2022 presenteerde het platform, op basis van een uitgebreide bevraging onder meer dan 1000 taalleerkrachten, het **rapport Naar een talenonderwijs in topvorm**. Daarin formuleerde het een reeks adviezen om het talenonderwijs te bevorderen. Het Vlaams Talenplatform heeft zich in de afgelopen jaren gevestigd als een consistente centrale partner om die aanbevelingen om te zetten in duurzame acties voor succesvolle verandering.

Die positieve impulsen omvatten verschillende aspecten, waaronder (1) het curriculum in het secundair onderwijs, (2) de perceptie van het talenonderwijs, (3) de didactiek en lesmaterialen voor taalvakken en (4) de betrokken samenwerking en het uitgebreide netwerk met onderwijspartners.

(1) Het platform programmeerde **een nieuwe uitdagende talenrichting** in de derde graad secundair onderwijs (Moderne talen) en introduceerde via specifieke minimumdoelen binnen het leerplichtonderwijs aandacht voor de tot dan toe onderbelichte linguïstische tak **taaltechnologie**. Over de mogelijkheden van deze wetenschap voor het secundair onderwijs informeerde het Vlaams Talenplatform de taalleerkrachten en onderwijspartners in het voorjaar van 2023 via **een congres taaltechnologie**. Daarnaast nam het Vlaams Talenplatform ook een actieve rol op in de **ontwikkelcommissies** van alle herschreven minimumdoelen van het secundair onderwijs voor de basisvorming en specifieke doelen van de sleutelcompetenties Nederlands (SC2) en andere talen (SC3).

(2) Met **de campagne Duik in taal!** benadrukt het Vlaams Talenplatform de uiteenlopende opportuniteiten van talenrichtingen voor alle sectoren van de arbeidsmarkt. De campagne bereikt niet alleen **leerlingen en ouders**, maar versterkt via een interactief lerarenplatform met studiekeuzewijzers en uitgewerkte

lespakketten ook de taalleraar. Een duurzame verankering van de campagne informeert en inspireert **taalleerkrachten en directies** en bevordert **het noodzakelijke zelfvertrouwen** om voldoende hoge eisen te durven stellen aan de talenkennis en de taalvaardigheid van hun leerlingen.

In 2023–2024 slaat het Vlaams Talenplatform ook de brug naar andere partners, door de campagne te verbreden in samenwerking met **werkgeversorganisaties en het bredere maatschappelijke veld**. Het Vlaams Talenplatform benadrukt het belang van talige competenties in de brede maatschappij via de lancering van een Taalcharter, dat door onderwijspartners, werkgevers en culturele organisaties wordt ondertekend. De duurzame verankering van de campagne gaat overigens ook gepaard met een inhoudelijke en strategische verdieping. Zo legt het Vlaams Talenplatform de lat hoger voor een talenstudie door meer aandacht te vestigen op **taal als wetenschappelijke discipline** en door de doelgroep te verruimen naar de taalbewuste leraar in het **basisonderwijs**.

(3) In de parlementaire commissie voor Onderwijs van 22 september 2022 drong het Vlaams Talenplatform erop aan om de taalleerkracht beter te informeren. Het verkrijgt projectfinanciering voor de ontwikkeling van **evidence-informed kaders voor effectieve taaldidactiek** en voor Nederlands als instructietaal binnen niet-taalvakken. Op een aparte deelpagina van de website KlasCement presenteert het Talenplatform die kaders en selecteert het lesmateriaal voor verschillende vaardigheden in het Nederlands, NT2 en de moderne vreemde talen dat aan die effectieve didactiek beantwoordt. Zo inspireert het taalleerkrachten met goede praktijken en bevordert het de uitwisseling van kwalitatief lesmateriaal voor het talenonderwijs. Een studiedag in september 2024 zal de taalleerkracht verder ondersteunen en inspireren.

Specifieke aandacht in 2023–2024 gaat naar **effectieve didactiek van Nederlandse spreekvaardigheid** met de wedstrijden die onder de vlag *Duik in Nederlands* varen. De spreekvaardigheidswedstrijd *Woord in actie* voor alle finaliteiten van het vierde en vijfde jaar secundair onderwijs informeert o.a. taalleerkrachten Nederlands over sterke taallessen, via een lerarenwebsite met *evidence-informed* lespakketten en een nascholing in het najaar van 2023. Verder organiseerde het Vlaams Talenplatform (i.s.m. het EDT-platform en EPOS) in september 2023 nog meer professionalisering voor taalleerkrachten op **de eerste Vlaamse Talentop**, waar meer dan 400 taalleraars, directeuren en andere onderwijspartners zich bogen over het thema “motivatie voor talen”.

(4) Het Vlaams Talenplatform implementeert zijn acties met veel aandacht voor de autonomie van bestaande onderwijspartners en -instellingen en telkens in nauw overleg met de onderwijspraktijk. De intensieve informatieronde bij alle betrokkenen (onderwijsinstellingen, pedagogische begeleidingsdiensten, professionaliseringsorganisaties, uitgeverijen, lerarenverenigingen en beleidsmakers) in elke projectfase vergroot immers de slaagkans van duurzame initiatieven.

Zo organiseerde het Vlaams Talenplatform in september 2023 **rondetafelgesprekken met Vlaamse lerarenopleiders talen** uit de educatieve bachelors en masters. Daaruit vloeien in januari 2024 een rapport met beleidsaanbevelingen en een netwerkdag voor lerarenopleiders voort. Ook met het Departement Onderwijs & Vorming en met het kabinet van het ministerie van Onderwijs overlegt het Vlaams Talenplatform op regelmatige tijdstippen.

Al deze initiatieven dragen bij tot een positieve mentaliteitsverandering rond talenonderwijs. De aandacht voor de uitdagingen van het talenonderwijs groeit, en de positieve kentering in de perceptie van talenrichtingen en de nood aan een onderbouwde taaldidactiek is ingezet. Het is nu van belang die **omkering duurzaam te verankeren**. Met dit memorandum presenteert het Vlaams Talenplatform enkele aanbevelingen aan het politieke beleid om het talenonderwijs blijvend te bevorderen. Het Vlaams Talenplatform staat open om hierover verder in gesprek te gaan en aarzelt niet om een centrale rol op zich te nemen bij de implementatie van specifieke adviezen.

www.vlaamstalenplatform.be

